

היכל הוראה

פסקי דינים * תשובות * הוראות

מבי מדרשא "היכל הוראה" • מיסוד שר ההוראה מרן ה"קנה בשם" זי"ע
בראשות בנו נאב"ד היכל הוראה הגאון הגדול רבי משה בראנסדארפער שליט"א
מגדולי פוסקי דורינו ובעל שו"ת היכל הוראה * י"ל ע"י איגוד הרבנים תלמידי "היכל הוראה"

גליון כט * פרשת לך לך תשפ"ד

בין כותלי ההיכל

פסקי דינים מתוך שאלות ותשובות שעתו על שולחן ההיכל לפני מורינו הרב שליט"א

התרמת דם בשבת בעת מלחמה

נשאל מורינו הרב שליט"א, שבעת הזאת שרח"ל דם ישראל נשפך כמים, והרבה מאחינו בני ישראל נהרגו על ידי הרוצחים הישמעאליים ימ"ש, ועוד אלפים מבני ישראל נפצעו והובלו לבתי החולים להציל נפשם, כך שנוצר מחסור במנות דם. פנה אחד מפעילי עסקני 'הצלה' ושאל ביום שישי העבר, אם מותר להמשיך בהתרמת הדם ההמונית גם בשבת במצב הנוכחי. הורה לו מורינו הרב שליט"א שמאחר והמחסור במנות דם עלול להביא פצועים למצב של פיקוח נפש, ודאי שמותר לחלל על זה את השבת, וכך יכולים להמשיך בהתרמת הדם גם בשבת. אמנם פשוט הדבר שאין מדובר כאן על הכנת מנות דם למקרה שיהיה מחסור, אלא במצב שישנו מחסור בפועל.

וכמו שכתב הנודע ביהודה בשו"ת (מהדורא תניינא יורה דעה סי' רי) וז"ל: אבל אני תמה הלא אם זה יקרא אפילו ספק הצלת נפשות א"כ למה לכם כל הפלפול והלא זה הוא דין ערוך ומפורש שאפילו ספק דוחה שבת החמורה, ומשנה מפורשת ביומא דף פ"ג וכל ספק נפשות דוחה שבת, ושם דף פ"ד ע"ב ולא ספק שבת זו אלא אפילו ספק שבת אחרת ע"ש. ואמנם כל זה ביש ספק סכנת נפשות לפנינו כגון חולה או נפילת גל וכו', אבל בנדון דידן אין כאן שום חולה הצריך לזה רק שרוצים ללמוד חכמה זו אולי יזדמן חולה שיהיה צריך לזה ודאי דלא דחינן משום חששא קלה זו שום איסור תורה או אפילו איסור דרבנן שאם אתה קורא לחששא זו ספק נפשות א"כ יהיה כל מלאכת הרפואות שחיקת ובישול סמנים והכנת כלי איזמל להקזה מותר בשבת שמא יזדמן היום או בלילה חולה שיהיה צורך לזה ולחלק בין חששא לזמן קרוב לחששא לזמן רחוק קשה לחלק, עכ"ל. מבואר להדיא, דאם החולה בפנינו פשוט וברור שמוותר לחלל שבת אפילו על ספק פיקוח נפש, אבל אם אין החולה בפנינו אסור.

ועל כן בנדון דידן, הדבר פשוט שכל הפצועים שזקוקים עכשיו לדם זה ודאי נחשב בפנינו. ואפילו שהם לא נמצאים במקום ההתרמה, מכל מקום מה שהם צריכים את התרומה כעת ומביאים אליהם את מנת הדם זה גופא נקרא בפנינו. אולם אם ייווצר מצב שידעו שלצרכים הדחופים כעת יש מספיק דם, רק רוצים להכין מלאי להמשך אם יצטרכו לכך, זה ודאי שאין להתיר, כי באופן זה אין זה נחשב בפנינו. ויש לדון כל דבר ופשוט שיש לדון בזה בכל מקרה לגופו, כדי שלא להכשל ח"ו באיסור חילול שבת.

כמו כן, מותר בעת הצורך להשתמש ברכב להבאת התורמים או ציוד התרומה, וגם אם צריך לרשום את שם התורם ואת סוג הדם וכו' מותר לחלל על זה שבת. וכעין זה מציינו בספר אשל אברהם (בוטשאטש) סימן שכח ס"ב שכתב לכתוב בשבת קודש שיבא רופא אל חולה שיש בו סכנה, אם בלא כתיבה לא יבוא רשאי לכתוב, ומכל מקום לא יכתוב רק ההכרחיות, ע"כ. והש"ת יצילנו מכל צרה ויוציאנו מצרה לרווחה ויגאלנו מן הגלות המר הזו במהרה בימינו בביאת משיח צדקנו בב"א.

אשה שהוכרחה לכרות רגלה ל"ע אם יש לקוברו בקבר הקנוי לה

אשה אשר מחמת מצב בריאותה הלקוי, הוכרחה לכרות את רגלה ל"ע, הרי שיש לדון אם צריכים לקבור את הרגל בקבר, וכן באיזה מקום יש לקבור את הרגל הכרותה, אם בחלקת קבורה שיקברוה לאחר אריכות ימיה ושנותיה או שיקברו הרגל בכל מקום שהוא כרצון החברה קדישא.

הנה המנהג פעה"ק ירושלים ת"ו הוא, לקבור את האבר שנכרת מן החי ולכן, אם יש לחי חלקת קבורה שקנויה לו [המיועד לו לאחר אריכות ימיו ושנותיו], יש לקבור שם את הרגל הכרותה, ועל כן ראוי ונכון שיעמדו על כך בתוקף שהח"ק יפתחו עכשיו מקום הקבר ויניחו שם הרגל הכרותה כדי שלאחר אריכות ימיה ושנותיה, יהיה כל גופה במקום אחד.

ואף שיש אפשרות לקבור הרגל במקום אחר, ולאחר אריכות ימים ושנים יוציאו הרגל משם ויקברו את הרגל יחד עם שאר הגוף, מכל מקום כיון שבדרך כלל שעת הקבורה הוא שעה דחוקה, ואולי ישכחו אז להביא את האבר, ופעמים אין מספיק זמן להביא הרגל ממקומה הקודם, ואם ישאירו את האבר במקומה וירצו להביאה לקבורה לאחר שכבר נקבר שאר הגוף שוב תהיה שאלה אם מותר לפתוח הקבר בשביל לצרף, על כן יניחו הרגל כבר עכשיו במקום המיוחד לה. ואם עדיין לא קנתה חלקה טוב שתקנה כבר עכשיו.

איבר האדם שנכרת אם מותר לכהן ליטמא לו

אף כי ענין קבורת איברים תלוי הוא במנהגי המקומות, הרי שאיסור ודאי יש לכהן ליטמא לאיבר שנכרת מן החי, ואף מוזהר הכהן שלא ליטמא אפילו על אבר שלי.

כשהנפטר ארוך יותר מאורך הקבר אם מותר לח"ק לכפוף קומתו או רגליו

צריך להניח המת מושכב כדרכו כאדם שהוא ישן ופניו כלפי מעלה, וצריך שיהיה גוף המת מונח כולו על הארץ, וכן לא יניחוהו על צדו, ואם הניחוהו על צדו אין כאן בזיון אלא שלא נהגו כן, ולא יכופפו רגליו שזה מנהג הגויים והרי זה בזיון למת להניחו כך, כמו כן צריך להזהר שלא יפול עפר על פניו ועל גופו שהוא בזיון לו.

1. בתשובה (היכל הוראה ח"ד הוראה קלה) הוסיף מורינו הרב שליט"א עוד, בהגם שבשו"ת שבות יעקב (ח"ב סי' קא, מובא בפ"ת יו"ד סי' שסב סק"א) כתב, דאין חיוב לקבור ומי שחושש לעצמו משום סכנה אפשר דאינו מחויב לקבור, ע"כ. מכל מקום כבר נהגו ברוב המקומות שלא מקפידים על זה, וקוברים האברים ושומר מצוה לא ידע דבר רע. וסמך למנהג זה שקוברים האברים, מצינו במדרש רבה (פר' חיי שרה ס' ג) וז"ל: ושניהם [פנחס ויפתח] נענשו בדמיה של נערה, יפתח מת בנשילת אברים, בכל מקום שהי' הולך בו הי' אבר נישול ממנו והיו קוברים אותו שם, שנאמר וימת יפתח ויקבר בערי גלעד בעיר גלעד לא נאמר אלא בערי גלעד. הרי שהיו קוברים אבריו בכל מקום שנשלו שם.

ומאחר שנהגו לקבור האברים נראה שיש לקבור אותם במקום ששם יקברו את כל הגוף עפ"י מה שעולה מדברי הטורי זהב (יו"ד סוף סי' שלט), בשם הרקנטי (פר' ויחי), דבשעת מיתה יזהר שלא יצא שום אבר חוץ להמטה, והפליג שם על מי שאינו נוהר בזה. ובספר כלבו על אבלות להרב גרינוואלד (עמ' רמג) מביא כן בשם יד יצחק (ח"ג סי' שלז), ומוסיף לומר וז"ל, וכתבו האחרונים שאם יצא אבר יקום בתחיית המתים מחוסר אבר זה, ומהו יש לדון להקפיד גם ע"ז שיהי' הגוף שלם נקבר במקום אחד.

וכדמות ראייה אפשר להביא מדברי המשנה (סוטה מה ע"ב), נמצא ראשו במקום אחד וגופו במקום אחר, מוליכין הראש אצל הגוף דברי רבי אליעזר, רבי עקיבא אומר הגוף אצל הראש, חזינן דיש ענין לקוברו במקום אחד. [ובאמת אין ראייה זו מוכרחת, דדוקא התם דמייירי לענין המקום שקנה המת מצוה דיינינן איפה קנה מקומו אם במקום הראש או במקום הגוף, אבל שאר מתים שלא קנו מקומם מאן יימר דיש ענין להניחם כאחת].

2. ב"מילי דהוראה" (היכל הוראה ח"ד הוראה קלה) כתב מורינו הרב עוד, הדנה בילקוט שמעוני (פר' אמור רמז תרכז) אמרו, מעשה ביוסף בן פקחין שעלתה נימא ברגלו ונכנס הרופא לחתכו והיה הרופא גורר בה, אמר ליה הנח בה כחוט השערה והודיעני, חתכה והניח בה כחוט השערה והודיעני, קרא לבנו ואמר לו צא נחוניא בני עד כאן היית חייב לטפל בי מכאן ואילך צא לך אין אדם מטמא לאבר מן החי מאביו, ועיין קיצור שו"ע (סי' רב סעי' א). וכן פסק להדיא בשו"ת נודע ביהודה (מהדורת יו"ד סי' רט, הובא בפתחי תשובה יו"ד שטס אות ג) וז"ל: אבל באבר מן החי שאין שם מצוה של קבורה, ומה שקוברין האברים הוא להציל מן הטומאה פשיטא שאין שום היתר כלל, ואברי עצמו ואברי איש זר דין אחד להם שאין הכהן רשאי ליטמא להם.

3. אודות מה שנשאל מורינו הרב שליט"א (היכל הוראה ח"ד הוראה קמא) מאנשי הח"ק פעה"ק ירושלים ת"ו, שכמה פעמים אירע להם שכשהכניסו הנפטר לתוך הקבר, התברר להם שהנפטר ארוך יותר מבור הקבר שהכינו עבורו, וכעת צריכים לכפוף אחד מאבריו כדי שיוכלו להניחו בתוך הקבר, [דבר זה יכול לקרות כשישנה פטירה פתאומית רח"ל או זמן קצר לפני שקיעה וכדו' ולא תמיד מספיקים לברר את כל הפרטים]. ועתה שאלתם כיצד להניח הנפטר והאם מותר לכפוף קומתו או רגליו, ובפרט בעובדא שהיה לאחרונה שכאשר הגיעו להכניס הנפטר למקומו, ובתחילה הכניסו הרגלים ואח"כ הגוף והראש, והתברר להם שאין מקום לראש

מילי דהוראה

להכין מלאי אוכל ושתיה בעת מלחמה
 בזמן מלחמה השורר כאן בארץ ישראל, נשאל מוריניו הרב שליט"א מאשה אחת, כי מאחר שמחמת המצב נתעוררה בהלה והאנשים קונים הרבה מצרכים לשעת חירום שיהיה בביתם ולא יסבלו מחסור, ובפרט ששמעו מהשלטונות שכל אחד צריך להכין מלאי בביתו לשעת חירום, הרי שיש לדון כמה הוא השיעור שמותר לה להכין כמלאי לשעת חירום. וכמו כן, אם היא תקנה כמות גדולה מידי זה יגרום למחסור ואחרים לא ישיגו את הכמות שהם זקוקים לו, והוה חב לאחריני.
 בשמע שאלה זו, אמר מוריניו הרב שליט"א, פוק חזי גדולת נפשם של עם ישראל, שגם בעת צרה רח"ל כל אחד חושב על זולתו וחושש שמא יחסר לרעהו. והנה באמת שמצד מדת הבטחון אין צורך להכין מלאי כלל, והקב"ה הוא הזן והמפרנס בכל עת ובכל שעה, ונותן לכל אחד את מה שהוא צריך בכל יום ויום, אולם מצד חובת ההשתדלות תכין לעצמה מלאי לג' ימים ולא יותר.

אם מותר לכהן להיטמא בכדי לזהות נפטר אם הוא בנו

כהן אשר בנו נהרג באופן טראגי ה"י, ועתה מתבקש הוא לבוא ולזהות את גופת בנו, אסור הדבר מפני שאינו ידוע עדיין גופת בנו, והרי הוא ככל המתים שאינם קרובים לו, רק יניחו מחיצה של גובה עשרה טפחים בינו לבין הגופה כדי שיוכל לזהותה, ואם אכן זהו גופת בנו, יכול הוא להיטמאות אליה.
 יהי"ר שבלע המוות לנצח ומחה ה' אלוקים דמעה מעל כל פנים ונאמר אמון

ולכן הוצרכו אז להרחיב הקבר, אלא שבאותו מקום שהרחיבו לא היו הבלוקים שיגיניו עליו שלא יפול עליו עפר מן הצדדים ולכן הגיחו שני בלוקים מעל מקום הראש, אך דא עקא שהבלוקים היו מונחים על ראש הנפטר ממש, ועתה הם שואלים מה יעשו בעובדות כאלו כנ"ל.
 השיב להם מוריניו הרב שליט"א, דהנה הלכה פסוקה היא בשו"ע (י"ד סי' שסב סעי' ב), נותנין המת על גביו ופניו למעלה, כאדם שהוא ישן. והובא בפוסקים (רמב"ן, ב"י, פרישה בשם מהרש"ל והגר"א) דה"ה על צדו, אלא שנהגו העולם לקבור כשהמת מוטל על גבו ופניו למעלה, והחזון איש (י"ד סי' רח סק"ב) כתב, דמה שאמרו דגם על צידו, היינו דאין איסור על צדו ואין בזיון המת, אבל לכתחילה נהגו לקברו על גביו. ובטור (שם) הביא בשם רב נטרונאי, ששאלוהו איזו דרך ישרה לקבורה אם להטילו בכוך, ולהניח לוח למעלה מן הכוך שלא יגע בפניו עפר וטיט, או כשם שאנו עושין שנותנין עפר על כולו, והשיב להטיל עפר על פניו יש בזיון דבר ולא נכון לעשות כן. אמנם הוסיף שם שבבבל שאין שם ברד קוברין אותו בארון ונותנין עפר על פניו ועל עיניו, ואם יש גשמים מביאים עפר יבש ונותנין עפר על פניו, ומכסין פניו בבגדיו ונותנין עפר על בגדיו ועל כולו, והלבוש כתב (הביאו הש"ך שם סק"ב), שנוהגין לכסות הארון בדף, ושלא להטיל שום עפר על גופו מפני שבזיון הוא לו.
 ובחכמת אדם (כלל קנח ס"ג) כתב, דנהגים להעמיד דפים מן הצד ומניחים עליהם דף כדי שלא יפול עפר על פניו וגופו שהוא בזיון לו, ומכל מקום מי שיש לו עפר ארה"ק מפוזרין על גופו, והעיקר על ברית קודש ואין בזה משום בזיון, דכל דבר שעושין לתועלת המת אין בו בזיון.
 ומעתה בנדון שהיה לאחרונה, לכתחילה היה צריך להניח דף מעל מקום הראש, וכדי שלא יהיה מונח על הראש ממש ולא יפול עפר על פניו, יניחו שני בלוטות מצדי הראש ומעליה בלוטה נוספת שלא יגעו בראש הנפטר, ובדיעבד אם אין להם [כמו שהיה במקרה הנ"ל], טוב עשו מה שעשו שהניחו שני הבלוקים באלכסון, שבאופן זה אף שהבלטות מונחות על הראש, אעפ"כ עדיף יותר ממה שבמשך הזמן יהיה כל הראש מונח בתוך העפר שזה בזיון גדול יותר, ויה"ר שזנכה במהרה שיקומו ישיני עפר בתחיית המתים ובביאת משיח צדקנו בב"א.
 4. שו"ת היכל הוראה ח"ד הוראה קמ.

הלכה והוראה בישראל

תשלומי שכירות הדירות עקב המצב השורר בארץ הקודש

חליפות, כובעים, בגדים ועוד חפצים שערכם עולה לאלפי דולרים], והם אינם יודעים לעת עתה אם ישובו לארה"ק.
 הנה התורה חסה על ממונם של ישראל וכדי שלא יהיו מן הצועקים ואינם נענים, עליהם לדעת שהיות והחפצים שנותרו בדירותיהם מונעים מהמשכירים להשכיר את הדירות ומדין תורה אין הבחורים רשאים לגרום הפסד למשכירים ולמנוע מהם להשכיר הדירה לאחרים.
 על כן החוב מוטל על כל אחד מהבחורים שיוציא חפציו מהדירה אם על ידי שליח ואם על ידי קרוב, ויפה שעה אחת קודם כדי למנוע מחלוקת ועגמ"נ יתירות. כי מדין תורה ישנם אופנים שמותר לו למשכיר להשליך את חפצי השוכר לרחובה של עיר. ובפרט שהרבה בעלי דירות אינם יודעים איך להשיג את הבחורים השוכרים כדי להודיע להם, [עיין שו"ע חו"מ סי' שיט ס"א ובפתחי תשובות שם מה שהביא משו"ת חוות יאיר סי' קסה]. והתורה חסה על ממונם של ישראל.
 ועצה טובה קמ"ל כדי למנוע עגמת נפש ומחלוקת, שיבואו דברים עם בעלי הדירות שיניחו חפציהם במקום המשתמר [מחסן לאחסון וכדומה], וכמובן שהוצאות ההעברה למקום המשתמר ודמי האחסון של מקום האחסנה הם על חשבון הבחורים השוכרים ולא על המשכיר.
 החוב מוטל על כל אחד ואחד מהבחורים להודיע איש לרעהו על דבר זה - כדי להציל ממון חברו, ומקיים בזה מצות השבת אבידה ומונע תגרה ומחלוקת מבני ישראל.
 וע"ז באעה"ה למען כבוד בני הישיבות והצלת ממונם של ישראל המשכירים והשוכרים

למען כבוד בני הישיבות והצלת ממונם של ישראל המשכירים והשוכרים, ראינו לפרסם כעת עתה עקב המצב המלחמה השורר כאן בארץ ישראל מכתב תשובה להלכה שכתב מוריניו הרב שליט"א בזמן הקורונה, שהרבה מבני הישיבות מחו"ל לא חזרו ללימודם כאן בארץ ישראל, והדירות ששכרו נשארו בלא דיירים והתורה חסה על ממונם של ישראל וכדי שלא יהיו מן הצועקים ואינם נענים, ומכתב פסק הלכה להלן נוגע גם כעת.
 בס"ד יום רביעי י"ב אייר תש"פ לפ"ק
 לאלפי בני הישיבות בני חו"ל די בכל אתר ואתר, שדרו בדירות שכורות בארה"ק ונחפזו לשוב לביתם, הנה לפניכם פסק הלכה והודעה דחופה ונחוצה, שלא יהיו מן הצועקים ואינם נענים.
 אחרי שבימים האחרונים באו לפנינו בהיכל הוראה לדון בכמה וכמה מקרים בדיני ממונות בנידון בחורי ישיבות השוכרים דירות לבין בעלי בתים המשכירים את הדירות, שעקב מצב הקורונה אינם חוזרים לארץ ישראל והוה מחמת מכת המדינה השורר כעת, וכדי למנוע עגמ"נ ודיני תורות סבוכות.
 ראינו חובה להודיע בזה לבחורים החשובים לומדי הישיבות הקדושות פה בארה"ק וביחוד לבחורים הלומדים בשכונתנו בית ישראל בישיבה הקדושה ישיבת מיר עיה"ק ירושלים שנמצאים עכשיו בכל אתר ואתר, אשר בימי שהותם בא"י הם דרים בדירות שכורות, ועתה כשנתפשטה מגפת הקורונה רח"ל נחפזו לשוב לביתם בגולה והותירו אחריהם חפצים רבים בדירות שדרו בהן [- מקררים, תנורים, כלי אלקטרוניקה, רהיטים,

הפקה: "אמנוחה" 053-33105646

איגוד הרבנים תלמידי היכל הוראה בארה"ק העונים לשואלים דבר ה' זו הלכה

יחשלים	ח'פיה
בית שמש	קרית ספר
ביתר	כתמיאל
בני ברק	טבריה
טל סטון	צפת
אשדוד	אור הגנוז
ערד	נוף הגליל
תעננה	

זמני קבלת קהל במרכז "היכל הוראה" בירושלים רח' זוננפלד 3 טל' 02-5322775

מוצש"ק ומוצאי יו"ט מחצית שעה אחרי זמן ר"ת למשך שעה	שבת ויו"ט משעה קודם השקיעה עד רבע שעה קודם השקיעה	ערש"ק וערב יו"ט לפנה"צ 11:00 עד 1:00	א-ה מהשעה 10:00 לפנה"צ עד 9:00 בערב רצוף
---	--	---	---

ע"פ תקנת רבינו מרן ה"קנה בשם" זי"ע שאלות דחופות או שאינה סובלת דחוי, בכל עת וזמן בימים ובלילות.
בית בנו הדומ"ץ
 הרה"ג שמעון עוזר בראנדסדארפער שליט"א כמה דקות מההיכל רחוב רבינו גרשום 5 [כניסה א' קומה 2] י-ם פל' 0527155774

בית מוריניו הגאב"ד שליט"א
 מעל בנין היכל הוראה טל' 053-3111159 פל' 02-5370033